

MIKLÓSSY ENDRE
Vannak változások!

Böngészgetés közben találtam minap ezt a figyelemre méltó dokumentumot.

„Napjainkra a politikai-uralkodó viszonyok látványosan megváltoztak, a kényszerű kompromisszumokon nyugvó korábbi társadalmi közmegegyezés felbomlott. (a) Mindez a felszínen úgy jelentkezik, hogy az egyre mélyülő gazdasági válság közepette a külső és belső erőforrások kimerítését követően a hatalom nem képes biztosítani a társadalom számára a tisztességes megélhetés feltételeit, süllyed az életszínvonal, nő a munkanélküliség (b) – másrészt a társadalom belezárulást követel sorsának alakításába (c).

Ma már mindenki tudja, hogy a kikényszerített „társadalmi béke” alkalmatlan terepe a fejlődésnek. (d) Nincs olyan tudományos módszer, amellyel biztos választ lehet adni a felmerülő kérdésekre, nem létezik olyan csoport, amely az igazság letéteményese, egyetlen politikai vezetés sem lehet meg aktív társadalmi támogatás és ellenőrzés nélkül. És ami a legfontosabb, nem vezethet eredményre olyan kísérlet, amely a gazdaságot és az egész társadalmat mintegy kívülről próbálja igazgatni (e).

A ma már tarthatatlan politikai berendezkedés törvényszerűen vezetett a jogszabályok inflációjához és devalválódásához, (f) ami mellel elsődleges oka a jogászság társadalmi szerepe leértékelődésének is. A jelenség két irányban mutatkozott meg. Egyrészt mértéktelenül elszaporodtak a sokszor ellentmondó részletszabályok, amelyeket a különböző szintű vezetés eszközként használt az élet minden területét behálózó szabályozási igénye kielégítésére. Másrészt az elvileg legfontosabb törvényt, az alkotmányt, a politikai vezetés a ténylegesen kialakított uralkodó viszonyokkal és saját valóságos törekvéseivel az ellentétes, de általánosan pozitívnak elfogadott értékek (néphatalom, demokrácia, állampolgári alapjogok) propagandisztikus deklarálására használta. (g)

Az elmúlt húsz év kudarca nem egy adott vezetés alkalmatlanságát, hanem a vállalkozás lehetetlenségét bizonyítja. (h) A feltételek adva voltak. A társadalom teljes egészében átengedte a játékteret a gazdasági-politikai vezetésnek, a nyugat nem fukarkodott a hitelekkel. Az eredmény ismert: az adósságunk összege meghaladja azt a kárt, ami – mai értéken számítva – Magyarországot a II. világháború során érte, (i) miközben országunk a harmadik világbeli államok szintjére süllyedt vissza. Napról napra nő a

távolság, amely hazánkat a fejlett országoktól elválasztja. Történelmi zsákutcában haladunk. Végzetes lehet a egész nemzet számára, ha ezt a folyamatot nem sikerül megállítani, ez pedig csak gyökeres politikai változással lehetséges.

A változás megkezdődött: a végveszélyben megmozdult a társadalom. (j) Egyszerre vagyunk valaminek a végén és valaminek a kezdetén. A helyzet kritikus. Ilyenkor különösen fontos a tisztánlátás, a világos beszéd és a pontos fogalmazás.

A huszonnegyedik órában vagyunk. Az igazi változás elkerülhetetlen és halaszthatatlan. A változás neve: demokrácia. A demokrácia a mindenki számára lehetséges teljes emberi élet egyik feltétele, és ezért önmagában érték. Korszakunkban ezen kívül a demokrácia a technikai és anyagi fejlődés, a szellemi és kulturális haladás egyetlen lehetséges kerete is. További halogatása és félmegoldások keresése kettős tragédiához vezethet: egyrészt a nemzet végképp elszakadhat a fejlődés vonulatától, másrészt az elégedetlenség beláthatatlan kimenetelű, véres erőszakba csaphat át. (k) Nincs fontosabb feladat, mint e kettős tragédia megelőzése. A feladat megvalósításában részt kell vállalnia a társadalom minden rétegének, de a jogászságra – hagyományos politikai kultúrájánál és hivatása természeténél fogva – különös felelősség hárul.” (l)

Tudja-e valaki, hogy mi ez? Nem más, mint szó szerinti idézet a Független Jogász Fórum 1989. január 14-én kelt nyilatkozatából. Egy évünk volt akkoriban arra, hogy immár szabadon a változás új útját válasszuk.

„Húsz esztendő – az idő hogy lejár...
Cserebogár, sárga cserebogár.”

– juthat eszünkbe itt Petőfi Sándor verse, azzal a további gondolattal, hogy vajon ezzel a csere bogárral mit is cseréltünk mire? Mert könnyű azt mondani, hogy nem volt rendszerváltozás – hiszen íme a dokumentuma annak, hogy minden maradt ugyanolyan, mint húsz esztendeje. De ne hamarkodjunk el a választ. Nézzük végig részletesebben, vajon tényleg nincsenek-e változások? Ezt a vizsgálódást könnyítik meg a szövegben elhelyezett betűjelzések.

„Az elmúlt húsz év kudarca a vállalkozás lehetetlenségét bizonyítja.” (h) Hogy úgy van! De azért van itt változás is. A régi vállalkozást, ami lehetetlennek bizonyult, a „népi demokráciának” nevezett bürokratikus diktatúra csődjével határozhatjuk meg, a mait meg a „nép nélküli demokráciával” foglalhatjuk össze. Valóban lehetetlen vállalkozás a szabadrablás és a jogállam egyidejű meghirdetése, ezzel egyet kell

értenünk, de kétségkívül az újabb húsz esztendőnknek volt a sajátossága.

Érdekes fényt vet ez alkotmányos rendünk állására is. Az EU 2006-ban jött csak rá arra a képtelenségre, amire másfél évtized óta minálunk senki, beleértve jogászságunkat és alkotmányosságunk őreit is (l, g), hogy ugyan is a kormány minden alkotmányos ellenőrzés nélkül annyi hitelt vehet fel, amennyit csak akar.

Ez persze így volt annak előtte is, hiszen a Nemzeti Bank teljes jogkörrel felruházott általános elnökhelyettese is ekképpen vett fel/tüntetett el jelentékeny milliárdokat. De hát az EU-ban kialakított pénzrendszer még akkor se viseli el az effélét, hogyha nem vagyunk tagjai az euróövezetnek, ezért léptek közbe és kényszerítették rá kis hazánkra szuverenitásunk súlyos megsértésével, hogy eztán legalább az éves költségvetésnek legyen része a hitelfelvétel. (Tünödhettünk rajta, kinek a szuverenitása sérült meg ezáltal.)

Ez tehát valóban arra mutat, hogy nem volt változás. De a gazdaságban nem minőségi, hanem mennyiségi szempontok uralkodnak. Így hát például csupán az itt is említett adósság 20-ról 150-re nőtt, milliárd dollárban kifejezve.(i) Az annak előtte állami tulajdonban lévő ipar meg szőrén-szálán eltűnt. Hun vald, hun nem vald, amint a népmesékben szokták mondani. Termeli persze a profitot cefet módon, nem úgy, mint hajdanában. Jóval kevésbé termeli a munkabért vagy a jövedelemadót. A profit pedig ballag elfelé. Mintegy négy évente veszítjük el a teljes éves GDP-nket, úgy hogy hagyjuk csak azt a fránya világháborút, amit még húsz évvel ezelőtt emlegetni tetszettünk, mint elretentő példát. Hol vagyunk már azóta !

Vagy ott a termőföld. Könnyű mondani, hogy most is éppoly kevésbé a paraszté, mint akkor. De ez nagyon felszínes ítélet volna. Hiszen akkor a föld szövetkezeti tulajdonban volt, most meg hamarosan részvénytársasági tulajdonban lesz. Aki nem látja a különbséget a kettő közt, annak megemlítem, hogy a szövetkezetben a döntést a természetes személyek hozzák, darab-darab, ahogyan azt a demokráciában, sőt eszerint még a népi demokráciában is mondani szokás, a részvénytársaságban meg a kutya ugat és a vagyon beszél. 51 % – mutatom fel a táblát, és azt csinálók eztán, amit akarok. „Magyarország – részvénytársaság lett!” mondta minap diadalmasan nagyhatalmú pártvezérünk.(g) No ugye, hogy ebben is van különbség!

Nincsen hiány ma sem, csakúgy mint hajdan, „a tisztességes megélhetés feltételeinek a fogyatkozásában, süllyed az életszínvonal, nő a munkanélküliség”, ami a felszínes szemlélő számára ismét a változatlanságot mutatná. (b) De ne hamarkodjunk el az ítéletünket, minden a számokon múlik. Azok meg azt mutatják,

hogy például a népességnek legalább a háromnegyede rosszabb körülmények között él, mint húsz évvel ezelőtt, az országnak harmada meg éhen gebed immár, ahogyan a régi mozgalmi nótában olyannyira felháborodva szoktuk volt énekelni. Igaz, hogy akkor ez a gaz kapitalisták ellen szólt. Most, hogy a kapitalisták imádni valóak lettek, a dolognak valószínűleg ez az oldala is rendben van. Ez ám a változás!

Hej, devalválódnak a jogszabályaink is, csakúgy mint egykor! (f) A „mértéktelenül elszaporodó jogszabályok” még mértéktelenebbek azóta, viszont kétségtelen változás az, hogy mind kevésbé vesszük őket komolyan. Beleértve mindenekelőtt államunk hatalmának a képviselőit. Ámbár igaz, mirajtunk viszont megpróbálja érvényesíteni ezeket a szabályokat. Súlyos vétségévé vált például az, ha ingyen segíték fát vágni az öreg szomszédoknak anélkül, hogy számlára fizetne érte.

Alkotmányunkról is elmondhatjuk, hogy alapjában véve „propagandisztikus deklarációja a pozitívnak elfogadott értékeknek”, csakúgy mint hajdan.(g) Persze ismét jól látható a különbség is. Az idő tájt a jogászság, a „hagyományos politikai kultúrájára való tekintettel” (l) úgy gondolta, lényeges javulás érhető el a jogrend alapvető módosításával. Ma viszont úgy gondolja, hogy nincs mit tenni, bárminő legyen is a helyzet. Lehetőségei, mint a példából is láttuk, csak az EU-nak vannak itten – ez is lényeges változás – viszont ezeket nem feltétlenül a mi érdekünkben használja fel.

Megmozdult a társadalom éppúgy, ez is a változatlanságot sugallja. (j) „Beleszólást követel sorsának alakításába”. (c) Csak hát akkoriban népgyűlések voltak, szakmai-társadalmi viták voltak, abban a reménységben, hogy ezt majd figyelembe is veszik azok, akiknek ez a dolguk. Ma ellenben már kioktatnak minket, hogy „politizálni a Parlamentben kell”, egyébként meg az állam dolga, hogy mit csinál, hiszen ő tudja. (e) Ez szintén a változatlanságra utalhatna, de akkor legalábbis nem mondtak ilyet, habár a gyakorlat kétségkívül hasonló volt. Az emberek meg éppen eme gyakorlat ellenében mozdultak meg.

A társadalom ma már a Kossuth térig sem jut el, és az sem elhanyagolható különbség, hogy azóta a nemzeti ünnepinken fölös számban jelennek meg a rendőrök, sőt esetenként lovas felvonulást és víziparádét is rendeznek, a bőséges szálami-osztásról, valamint a fogócska nevű vidám játékról nem is beszélve. Bizonyára ők is ünnepelnek a maguk sajátos módján. Kár, hogy a hétköznapiakra, vagyis a betörések, bankrablások, rablógyilkosságok elhárítására már oly kevés energiájuk marad. Nos, ez is különbség a régi helyzethez képest.

Így azután „az elégedetlenség beláthatatlan kimenetelű, véres erőszakba csaphat át”.(k) A húsz évvel ezelőtti prognózis, íme, beteljesedett. Megostromolják a televízió székházát, a hajdani SA-ra emlékeztető paramilitáris egyenruhások garázdálkodnak a fővárosban, szervezett rablógyilkos bandák országszerte, és egyre gyakrabban esik szó az olyannyira kívánatos polgárháborúról is. Ez is lényeges változás, hiszen annak idején éppen ezt kívántuk volna elkerülni.

Van egy olyan megállapítása a húsz évvel ezelőtti helyzetképnek, amivel maradéktalanul egyet lehet érteni. (a) „A kényszerű kompromisszumokon nyugvó korábbi társadalmi közmegegyezés felbomlott.” A különbség azonban ebben is látható. Annak idején az emberek vélelmeztek politikai-hatalmi szerveződéseket, amelyek képesek a nehézségek megoldására. Ma ilyesfélét nemigen vélelmeznek.

Az igazi végkifejlet az lesz, amikor arra a most felvett hitelre, amit még nem is számoltam bele az eddigiekbe, érvényesíteni kezdik majd a jelzalogot. Aki még nem tudná, ez magyarul kilakoltatást jelent, s mivel a zálogtárgyat ebben az esetben Magyarországnak mondják, tehát el innen! A XXI. században, amely az űrutazások korszakának ígérkezik, talán mi leszünk az első marslakók a Földön, ahogyan már Karinthy Frigyes is megjövendölte: „mars, lakó!” Viszont állítólag maga Sztálin elvtárs is elmélkedett már ilyesmin, midőn azt mondta, hogy „magyar kérdés – vagonkérdés.” Szóval tényleg nincsen ebben sem változás?

Pedig mégiscsak van, és vele együtt egy jó hírem is. Van Kínában egy népcsoport, kik ezredévek óta tartják

velünk a rokonságot, és figyelemmel kísérik sanyargatott sorsunkat is. Ezek az ujjurok, pontosabban az egyik elszakadt csoportjuk, amely Szecsuan tartományban él, körülbelül akkora területen, mint a mi maradék-országunk. Igaz, hogy a nagy része hegyvidék. Ám a lényeg az, hogy biztatnak minket : ha végleg elűznek a szabad népek Európai Uniójából, akkor ott önáluk, a történelmi Kína és az ő tibeti tartománya határán új hazát találhatunk majd.

Ámde addig meg kellene oldanunk alapvető problémánkat. Azt, amiről Karácsony Sándor 1947-ben ekképpen elmélkedett:

„Vezető rétegeink egyre alkalmatlanabbá váltak a vezetésre, s valójában is egyre fogytak a tömegek, amelyek jóhiszeműen a vezetésükre bízták volna magukat. Így aztán megszűnt a vezetés és vezetetés egészséges kettőssége, s helyébe a drill, idomítás, terror, diktatúra lépett. Az értelmes élet leszorult a közéletből az illegális alakulások vagy fedőszervek katakombáiba.”

Ezt az „értelmes életet” kellene mindenképp visszahoznunk a közéletbe. Talán a jelenlegi „illegális alakulásoknak vagy fedőszerveknek” kellene kijutni ehhez a „katakombákból” oda, ahol ma a látszólag nem is létező társadalomnak az élete zajlik. Sejtjük persze azt, hogy efféle illegális alakulások a vezetés köreiből is működnek, és ezek talán kevésbé kívánatosnak látszanak, mint az a négy-öt magyar, akik Ady Endre szava szerint itt valahol, ott valahol összehajolnak. De még az ő nyilvánosságuk is nagyon jót tenne az itt emlegetett közéletnek. Efféle változások nélkül még az ujjurok közé is hiába megyünk majd.

